

PRIPOMÍNAME SI

Mgr. Darina Šípová, Mgr. Greta Kazimírová

LADISLAV BALLEK

(* 2. apríla 1941, Terany – † 15. apríla 2014, Bratislava)

80. výročie narodenia významného slovenského spisovateľa, redaktora, pedagóga, politika a diplomata

„Bez kultúry sa nekultivujú naše city, nerozvíja predstavivosť, nepokročí naša rozumnosť.“

Ladislav Ballek

RODÁK Z JUŽNÉHO SLOVENSKA

Narodil sa v Teranoch (okres Krupina) na južnom Slovensku ako druhý syn finančného a colného úradníka Jozefa Balleka a matky Jolany Ballekovej. Detstvo prežil v neďalekých Dudinciach a jeho srdcu blízkych Šahách, kde navštevoval základnú i strednú školu. V mladosti mu učaroval slovenský jazyk, dejepis a výtvarná výchova, preto sa rozhodol študovať tieto odbory na Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici. V role učiteľa sa za katedru postavil v základnej škole v Habovke. Od roku 1966 pracoval ako redaktor Československého rozhlasu v Banskej Bystrici, kde bol spoluzakladateľom dodnes vysielanej relácie Rádiovikend. Neskôr prispieval vycibreným redakčným perom do kultúrnej rubriky denníka Smer.

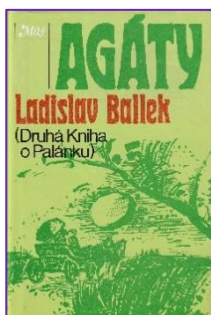
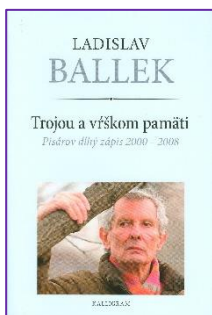
PRESVEDČIL V RÔZNYCH POVOLANIACH

Banskú Bystricu, v ktorej žil do roku 1972, si zamiloval. Potom ho cesty života zaviedli do Bratislavy, kde sa zamestnal ako redaktor pôvodnej tvorby vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ, neskôr ako vedúci literárneho oddelenia na ministerstve kultúry. Pracoval aj ako námestník riaditeľa Slovenského literárneho fondu a tajomník Zväzu

slovenských spisovateľov. V 90. rokoch sa stal poslancom Národnej rady Slovenskej republiky (SR). Popritom prednášal na Pedagogickej fakulte v Nitre, na Univerzite Komenského a na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. V roku 2001, tri roky po neúspešnej kandidatúre na post prezidenta SR (1998), bol vymenovaný za veľvyslanca SR v Českej republike. Tu zotrval do roku 2008.

NA ZAČIATKU BOLI POVIEDKY

Ladislav Ballek sa do dejín slovenskej literatúry zapísal ako typický predstaviteľ slovenskej románovej tvorby. Jeho počiatkové literárne pokusy, najmä poviedky, sa viažu k vysokoškolskému štúdiu. Prvá próza vyšla v roku 1964 v zborníku *Silueta*, o tri roky neskôr prišla na svet debutová knižka. Vnímavým čitateľom určite neunikli jeho novely ako **Útek na zelenú lúku** (1967) a **Púť červená ako ľalia** (1969). V roku 1970 dokončil román **Biely vrabec**. K nemenej zaujímavým patrili romány **Lesné divadlo** (1987), **Čudný spáč zo Slovenského raja** (1990) či **Trinásty mesiac** (1995). Jeho najznámejšie diela sú autobiografická novela **Južná pošta** (1974), **Pomocník (Kniha o Palánku)** (1977) a **Agáty (Druhá kniha o Palánku)** (1981). Je autorom esejí **Letiace roky** (1998) a **Zlatý stôl** (2000), kde prevažujú autobiografické spomienky na detstvo, mladosť a rodinu. Sedemročný pobyt a život veľvyslanca v Prahe opísal v poslednej knihe **Trojou a vrškom pamäti** s podtitulom **Pisárov dlhý zápis**.

PRÍBEHY, OSUDY, TÚŽBY

Šahy, mestečko jeho detstva. Takto nazýval miesto, kde prežil významnú časť života. Ako sám spomínal, ľudia v Šahách zvykli hovoriť, že všetko, o čom písal v *Južnej pošte*, *Pomocníkovi* a *Agátoch*, sa naozaj stalo. Mesto sa tak v jeho literárnom *Palánku* (fiktívny názov

pre Šahy) stalo nesmrteľným. Ballek ako veľký románový rozprávač zámerne všetky diela situoval do krajiny detstva, kde vedľa seba žije a prelína sa slovenské a maďarské etnikum. Osobitná atmosféra mestečka, bohatá na dejinné zvraty a nezabudnuteľné osobnosti, utvrdila autora v myšlienke na detstvo ako určujúce obdobie v živote človeka. Ballek vedel majstrovsky a presne charakterizovať osobité ľudské typy a všetko na pozadí vnímavej drobnokresby vtedajšieho spoločenského a politického života.

SO ZMYSLOM PRE DETAILS

Južná pošta je dielom siedmich kratších voľne nadväzujúcich autobiografických próz. Za vrcholné Ballekovo dielo sa považuje román Pomocník (Kniha o Palánku). Pokúsil sa v ňom o spoločensko-historickú fresku povojnového života v meste. Román uviedli v dramatinizovanej podobe viaceré slovenské divadlá, vznikla podľa neho televízna inscenácia i celovečerný hraný film. V diele Agáty (Druhá kniha o Palánku) ešte viac rozšíril obraz dôverne známeho prostredia. Experimentoval tu s viacerými formami románu tak, že časti knihy napísal formou listov, záznamov denníka a spomienok. Akýmsi návratom do Palánku po rokoch je román Trinásť mesiac, kde sa v rodnom meste stretnú traja bratia, rekapitulujú svoje životy.

MILOVAL ĽUDÍ AJ PRÍRODU

„Rozprávač musí mať rád ľudí, lebo nič poriadne a zaujímavé o nich nikdy nepovie. Písanie je aj láska k životu, očarenie z existencie, hlboký zážitok zo zvyčajných vecí, úcta k ľudskej slobode, dejinám ľudí, úcta voči veľkým aj malým živočíchom, voči prírode... ale najmä voči ľudskému duchu,“ pripomínal vo svojich knihách a toto poslanie aj bezo zvyšku naplnil. Literárnym dielom a životom prispel ku kultúrneniu všetkých oblastí, v ktorých zanechal stopy vlastnej tvorivosti, rozvážneho ducha a hlbkej ľudsosti.

OSOBNÁ SPOMIENKA NA LADISLAVA BALLEKA

Bolo nám ctou, keď tento vzácny človek prijal pred desiatimi rokmi naše pozvanie a 29. marca 2011 vystúpil pred študentmi v Politologickej študovni Univerzitnej knižnice UMB. Besedoval s nimi o historickom postavení Slovákov v strednej Európe a o ich vplyve na osudy a rozvoj veľkých západoeurópskych národov. Zaspomínal aj na

novšie osobné dejiny – na atmosféru 60. rokov a vysokej školy v Banskej Bystrici, na spolužiačku Annu, neskôr manželku, na povestné večerné posedenia kultúrnej obce v kaviarni Národného domu, na návštevy predstavení v blízkom divadle, na prvé zamestnanie, na narodenie syna Rastislava. To všetko v spojitosti s Banskou Bystricou. Prirodzene premostil na život v Bratislave, na pražské roky a skúsenosti už zrelého muža v diplomatických službách či na diela, ktoré mal práve rozpísané. Bol tichý, skromný, úprimný, múdry a tým veľmi sympatický. Vtedy, len o pár dní nato oslávil svoje sedemdesiatiny.

Použité zdroje:

- [1] Ladislav Ballek. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 9. októbra 2020 [cit. 2021-01-07]. Dostupné na: https://sk.wikipedia.org/wiki/Ladislav_Ballek
- [2] Ladislav Ballek. Literárne informačné centrum [online]. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2003 - [cit. 2021-01-07]. Dostupné na: <https://www.litcentrum.sk/autor/ladislav-ballek>
- [3] BALÁŽOVÁ, Marta. Ladislav Ballek. In: RTVS [online]. Bratislava: RTVS, 20. 8. 2015 [cit. 2021-01-07]. Dostupné na: https://www.rtvs.sk/media/a542/file/item/sk/0001/ballek_ladislav.VWW3.pdf

Zdroje obrázkov: súkromný archív Univerzitnej knižnice UMB